

Ali Yaman (İstanbul Üniversitesi)
ayaman@yahoo.com

Ben bu makalemde daha önce ele almayı sürdürdüğüm yazı dizisine ara vererek, 22-24 Ekim 1998 tarihlerinde Ankara Gazi Üniversitesi'nce düzenlenen ve 100'e yakın yurtiçi ve yurtdışından bilim adamının katıldığı Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Sempozyumu'na değinmek istiyorum. Çünkü bu sempozyumla çok önemli gördüğümüz bazı noktalara dikkat çekmek istiyorum.

Gazi Üniversitesi'ne bağlı olarak kurulan bu merkez geçmişte, Alevi-Bektaşî çevrelerce, bir bilimsel araştırma kurumu olmaktan çok, ideolojik bir yapılanma olarak görülmüş ve faaliyetleri ihtiyatla karşılanmıştı. Ancak daha sonra bu merkezin kadrosunda bazı değişiklikler yaşandı ve merkezin başına Prof. Dr. Alemdar Yalçın getirildi. Bu değişiklikler sonucunda merkezin faaliyetlerini arttırdığı ve özverili bazı çalışmalara yönelindiği görüldü. Yaklaşık bir yıldır hazırlıkları süren çabaların ürünü olan bu sempozyum ise bu merkezin gerçekleştirdiği en önemli çalışma olarak görülebilir. Merkez bu sempozyumla her ne kadar eksiklikleri de olsa, devlet kurumlarının bu zamana kadar ihmal ettiği bir konunun enine boyuna ele alınmasını sağladı.

Burada bu sempozyum programına, sempozyuma katılanlara ve sunulan tebliğlere ilişkin bazı bilgiler vermek istiyorum. Öncelikle sempozyuma işleyişini ve programı sunduktan sonra genel bir değerlendirme yapmak istiyorum. Sempozyum 22 Ekim 1998 günü sabahı protokol konuşmalarıyla başladı. Bildirilerin sunulmasına öğleden sonra geçildi. I. Salonda oturumu A.Ü. DTCF Sosyal Antropoloji ve Etnoloji Bölüm Başkanı Prof. Dr. Zafer İlbars yönetti. Oturum başkan yardımcılığını G.Ü. Halk Edebiyatı Bölümü'nden Yrd. Doç. Dr. Hamiye Duran yaptı. Bu oturumda sırasıyla Dr. Nezihe Araz "*Hacı Bektaş'ın Kimliği, Etik ve Estetik İlkeleri*", Prof. Dr. Niyazi Öktem "

Anadolu Aleviliği ve Hacı Bektaş Veli

", Recep Bilginer "

Hacı Bektaş ve Sosyal Barış

", Yrd. Doç Dr. Atilla

Erden "Anadolu Kültürel Yapısı İçinde Alevilik

" adlı tebliğlerini sundular. Çay arasından sonra II. Oturuma geçildi. Oturum başkanlığını Yazar Recep Bilginer, başkan yardımcılığını Yrd. Doç. Dr. Ali Yakıcı üstlendi. Bu oturumda sırasıyla Mehmet Nuri Yılmaz'ı temsilen Diyanetten bir yetkili "

Hacı Bektaş Veli ve Anadolu'nun İslamlaşması

", Prof. Dr. İzzettin

Doğan "Göçebe Türk Kavimlerinin Anadolu'ya Getirdikleri İslam Anlayışı

”, Aziz Yalçın “

Hacı Bektaş Veli, Bir Yüce Toplum Önderi

” adlı tebliğlerini sundular. Aynı gün II. Salonda İsmet Zeki Eyüboğlu “

Türk Düşüncesinde Üç Hacı Bektaş Veli

”, Sedef Gönenç “

Hacı Bektaş İlçesinin İmar Planı

”, Prof. Dr. Umay Günay “

Hacı Bektaş Veli ve Duygusal Olgunluk

”, Prof. Dr. Mürsel Öztürk “

Hacı Bektaş Veli'nin Yaşadığı Devirdeki Nişabur

” adlı tebliğlerini sundular. Çay Arasından sonra II. Oturuma geçildi. Bu oturumda sırasıyla Atilla Fırat “

Anadolu Aleviliği, Hacı Bektaş Veli'nin Düşüncesi ve Türk Yaşamında Etkileri

”, Prof. Dr. Hayrani

Altıntaş "Hacı Bektaş Düşüncesinde Olgunluk

”, Prof. Dr. Muhan Bali “

İki Bilim Adamı ve Hacı Bektaş Veli

” adlı tebliğleri sundular. Bu oturumda Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak hocamız söz alarak Prof. Dr. Muhan Bali'nin bazı iddialarına yönelik kısa bir konuşma yaptı.

Sempozyumun ikinci günü I. Salonda Yazar Baki Öz'ün başkan ve G.Ü. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Merkezi Müdür yardımcısı Yrd. Doç. Dr. Ayşe Yücel'in başkan yardımcılığını

üstlendiği oturum başladı. Bu oturumda sırasıyla Yrd. Doç. Dr. Yılmaz Soyger “*Bilgi Sosyolojisi*

Açısından Abdal Musa Zaviyesi

”, Dr. Abdülkadir Sezgin “

Bektaşî Geleneği ve Osmanlı Muharrem Kanunnameleri

”, Doç. Dr. Ayhan Bıçak “

Türk Devlet Düzeni ve Bektaşîlik

”, Gülağ Öz “

Bektaşî Tekkelerinin Tarihsel Rolü ve Türk Kültürüne Katkıları

” adlı tebliğlerini sundular. Çay arasından sonraki oturumda oturum başkanı Prof. Dr. Sadık Kemal Tural, başkan yardımcısı Dr. Ayfer Yılmaz idi. Oturumda sırasıyla Prof. Dr. Hasan Onat “

Aleviliğin Geleceği

”, Yrd. Doç. Dr. Sait Başer “

Heterodoksi, Nakşibendilik ve Bektaşîlik

”, Lütfi Kaleli “

Cumhuriyetin 75. Yılında Hacı Bektaş Ve Alevilik

”, Osman Eğri “

Alevilik Bektaşîlik Hıristiyanlıktan Etkilenmiş midir?

”, Barbara Frischmuth “

Was Hacı Bektaş Veli Mit Meiner Literatur Zu Tun Hat

” adlı tebliğlerini sundular. Sempozyumun ikinci gün I. Salonda oturum başkanlığını Prof. Dr. Dursun Yıldırım başkan yardımcılığını Yrd. Doç. Dr. Filiz Kılıç'ın üstlendiği oturumda Prof. Dr. Ahmet Yaşar Ocak “

Türkiye’de Alevilik-Bektaşilik Araştırmalarında Yöntem ve Yaklaşım Problemleri

”, Dr. İsmail

Engin “Alevilik Bektaşilik Araştırmalarında Yöntem ve yaklaşım Sorunu

”, Doç. Dr. Erol Sanburkan “

Alevi-Bektaşî Düşüncesinin Kaynakları ve Bunun Türkiye’deki Kimlik Tartışmalarına Etkileri

” adlı tebliğlerini sundular. Çay Arasından sonra II. Oturuma geçildi. Prof. Dr. Hayrani Altıntaş’ın oturum başkanlığını, Doç. Dr. Belkıs Gürsoy’un başkan yardımcılığını üstlendiği bu oturumda sırasıyla Prof. Dr. Hüseyin Hatemi “

Türk Toplumunun Ortak Büyüklerinden Hacı Bektaş Veli

”, İlyas Küçükcan “

Geçmişte ve Günümüzde Hacı Bektaş Veli

”, Esat Korkmaz, “

Hacı Bektaş Veli ve Öğretisi: Kırk Makam

”, Müjgan Üçer “

Pir Sultan Kimin?

” adlı tebliğlerini sundular. 23 Ekim 1998’de I. Salon’daki öğleden sonra oturumunda oturum başkanlığını Prof. Dr. Yusuf Halaçoğlu, başkan yardımcılığını Seyfi Yıldırım yaptı. Ali Sümer “

Hacı Bektaş Veli ve Öğretileri

”, Baki Öz “

Hacı Bektaş Veli ve Bektaşiliği Yaratan Düşünsel Kaynaklar

” adlı tebliğleri sundular. II. Oturumda başkanlığı Dr. Nezihe Araz ve yardımcılığını Doç. Dr. Erol Sanburkan yaptı. Oturumda sırasıyla Doç. Dr. M. Öcal Oğuz “

Bektaşî Kontekstinde Aşık Şiiri

”, Nail Tan “

Bektaşî Fıkralarıyla Nasrettin Hoca Fıkraları Arasındaki İlişkiler

”, Dr. Mehmet Yardımcı “

Hacı Bektaş’ın Manevi Etki İle Aşıklığa Ulaşan, Mahlas alan Aşıklar ve Aşıkların Dilinde Hacı Bektaş Sevgisi

”, Uzman Mehmet Temizkan “

Bektaşiliğin, Bektaşî Edebiyatının Temel Kaynakları ve Hacı Bektaş Veli

” adlı tebliğleri sundular. Öğleden Sonra II. Salondaki I. Oturumda başkanlığı Prof. Dr. Önder Göçgün başkan yardımcılığını Kutlu Özen yaptılar. Bu oturumda Doç. Dr. Metin Karaörs “

Hoca Ahmet Yesevi ve Hacı Bektaş- Veli’nin Türkçe Sevgisi

”, Hayrettin İvgin “

Bektaşî Halk Şiirlerinde Sure ve Ayetler

”, Prof. Dr. Fikret Türkmen “

Yazılı Kaynaklardaki (Cönklerdeki) Bektaşî Şairlerin Şiirlerinde Görülen Yeni Şekiller

”, Yrd. Doç. Dr. İsmet

Çetin “Tursun Fakı, Hayatı ve Eserleri

” adlı tebliğleri sundular. II. Oturumda başkanlığı Prof. Dr. Cemal Kurnaz, yardımcılığını Hakan Özkan yaptı.

Sempozyumun III. Günü I. Salon I. Oturumda başkanlığı Yrd. Doç. Dr. Atilla Erden, başkan yardımcılığını Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Bal yaptı. Bu oturumda sırasıyla Ali Yaman “*Geçmişten*

Günümüze Kızılbaş Alevi Dedeleri

”, Nejat Birdoğan “

Seyyid Ali Kızıl Deli Sultan

”, Yrd. Doç. Dr. Ali Yakıcı “

Seyyid Meftuni Dede'de Bir Olma Felsefesi

”, Aydın Ayhan “

Edip Harabi'nin Şiirlerinde Vahdet-i Vücut Kavramı

” adlı tebliğleri sundular. I. Salon II. Oturumda başkanlığı Ali Yaman, başkan yardımcılığını ise Yrd. Doç. Dr. Güzin Tural yaptı. Bu oturumda sırasıyla Dr. Bayram Durbilmez “

Muhyiddin Abdal'a Göre Hacı Bektaş Veli ve Otman Baba

”, Seyfi Yıldırım “

Arşiv Belgelerinde Bektaşî Dergahları

”, Sadi Bayram “

Hoca Ahmet Yesevi'den Hacı Bektaş Veli'ye Merzifon'da Piri Baba; Macaristan'da Gül Baba ve Bazı Bektaşî Vakıfları

”, Ahmet Hezarfen “

Dobruca ve Deli Orman'da Alevi Bektaşî Tekkeleri

” adlı tebliğleri sundular. II. Salon I. Oturum'da başkanlığı Prof. Dr. Fikret Türkmen başkan yardımcılığını ise Rabia Uçkun yaptı. Oturumda sırasıyla Mustafa Selmanpakoğlu “

Anadolu Aleviliğinin Evrimi

”, Ali Aktaş “

Kent Ortamında Alevilerin Kendilerini Tanımlama Biçimleri ve İnanç Ritüellerini uygulama Sıklıklarının Sosyolojik Açıdan Değerlendirilmesi

”, Prof. Dr. Mustafa Yılmazkılıç “

Hacı Bektaş Veli ve Alevilik-Bektaşilik

”, Dr. Ömer Uluçay “

Bir Bayraktır Hacı Bektaş

” adlı tebliğleri sundular. II. Oturumda başkanlığı Prof. Dr. Hasan Onat, başkan yardımcılığını Yrd. Doç. Dr. İsmet Çetin yaptı. Bu oturumda sırasıyla Prof. Dr. Zafer İlbars “

Felsefi Antropolojik Yaklaşımla Yunus Emre

”, Prof. Dr. Tuncer Gülensoy “

Bektaşî Felsefesinin Anadolu Giyim Kuşamına Yansıması

”, Doç. Dr. Belkıs Temren “

Bektaşilik ve Alevilikte Kadın

”, Yrd. Doç. Dr. Ayşe Yücel “

Velayetnamede ve Sözlü Gelenek Ürünlerinde Olağanüstü Hamilelik ve Doğum

” adlı tebliğleri sundular. III. Gün öğleden sonra I. Salonda I. Oturumda başkanlığı Prof. Dr. Niyazi Öktem, başkan yardımcılığını Dilek Ergönenç yaptı. Bu oturumda sırasıyla Kutlu Özen “
Sivas Yöresindeki Tekke ve Zaviyeler(16-20. Yüzyıl)

”, Rabia

Uçkun "Hacı Bektaş Veli Velayetnamesinde Taş ve Kaya İle İlgili İnançlar

”, Prof. Dr. Önder Göçgün “

Menkabevi Hayatı İçinde Hacı Bektaş Veli ve İnsan İmajı

”, Dr. İlyas Üzüm “

Velayetname-i Hacı Bektaş Veli'de İslami İnanç ve İbadetler

” adlı tebliğleri sundular. Çay arasından sonra I. Salonda Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Bal “

Alevi-Bektaşî Ozanlarına göre Hacı Bektaş Veli

”, Hüseyin Tuğcu “

21. Yüzyıla girerken Hacı Bektaş Veli Gerçeği

”, Doç. Dr. İbrahim Arslanoğlu “

Çubuk-Karaağaç Köyü'nde Muharrem Kurbanı

” adlı tebliğleri sundular. III. Gün öğleden sonra II. Salonda I. Oturumda başkanlığı Prof. Dr.

Muhan Bali, başkan yardımcılığını Halil Çeltik yaptı. Bu oturumda sırasıyla Prof. Dr. Süleyman Hayri Bolay “Velayetnamede İnanç Unsurları”, Prof. Dr. Tulga Ocak “

Suhreverdi'nin Anadolu Sufizmine Etkileri

”, Şakir Keçeli “

Bektaşilik, Alevilikte Tanrı ve İnsan

” adlı tebliğleri sundular. Çay arasından sonraki oturumda ise sırasıyla Hüseyin Yaltırık “

Semahlar

”, Prof. Dr. Reşat

Genç “11. Yüzyıl Türk Sosyal Yaşayışında Hoşgörü Anlayışı

”, Yrd. Doç. Dr. Hale Künüçen “Geleneksel Kültür Değerlerimizin Çağdaş Medya Teknikleriyle Tanıtımı” adlı tebliğleri sundular. Sempozyum Prof. Dr. Muhan Bali ve Gazi Üniversitesi Türk Kültürü Hacı Bektaş Veli Kültür Merkezi Müdür Prof. Dr. Alemdar Yalçın tarafından yapılan değerlendirme konuşmalarıyla sonuçlandı.

Sempozyuma davetli olan Prof. Dr. İlhan Başgöz, Prof. Dr. Dimitri D. Vasiliev ve Doç. Dr. Hacı Kadir Kadirzade katılamadılar. Sempozyum programında yer alan tebliğ sahiplerinin fazla oluşu nedeniyle toplantılar iki ayrı salonda yürütüldü. Sempozyum için hazırlanmış olan kitapçıkta yer alan program , katılamayan ve yerleri değişen bildiri sahipleri nedeniyle, biraz değişikliğe uğradı. Öncelikle oturumun organizasyonunu üstlenen G.Ü. Rektörlüğü ve Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Merkezi'ni kutlamak gerekiyor. Sempozyum sırasında organizasyon komitesinde görevli öğretim üyeleri ve öğrencilergerçekten olağanüstü gayret göstererek, bu sempozyumun sorunsuz bir şekilde gerçekleşmesini sağladılar. Katılımcılar ve konuklarla tek tek ilgilendiler, Anadolu insanının konukseverliğinin güzel bir örneğini verdiler.

Sempozyum Türkiye'de bir üniversite çatısı altında Alevilik konusunda ilk kez gerçekleştiriliyor olmanın dezavantajını da taşıyordu. Ayrıca katılımcıların tümü akademik kökenli araştırmacılardan oluşmamaktaydı. Bu durum doğal olarak bazı bildiri sahiplerinin bilimsel değil de ideolojik konuşmalar yapmalarıyla sonuçlandı. Sempozyum düzenleyicileri Alevilik alanında çalışmaları bulunan bu kişilerin görüşlerinden de yararlanmak amacıyla böyle bir yol izlemişlerdi. Prof. Alemdar Yalçın Hoca bu durumu bana bizzat ifade etti.

Sempozyumun tanıtım ve duyurusunda ise yetersiz kalındığı kanaatindeyim. Sempozyum sırasındaki bazı oturumlardaki katılım azlığı ve sempozyum sonrası görüştüğüm bazı araştırmacıların ve konuyla ilgilenenlerin haberdar olmadıkları nı söylemelerini bu durumun bir

göstergesi olarak kabul edebiliriz. Böylesine kapsamlı bir Sempozyumun daha iyi tanıtımı yapılabilirdi. Ancak kısa zamanda Sempozyum tebliğlerinin basılarak bilim dünyasına sunulacak olmasını sevindirici bir nokta olarak görebiliriz. Bu sayede sempozyuma katılmayanlar da orada iletilmek istenilen bilgi ve belgelere ulaşmak olanağını bulmuş olacaklar.

Sempozyuma Aleviliğe hizmet iddiasında bulunan dernek/vakıflardan birçoğunun katılmadığına da şahit olduk. Bilim, araştırma sözcüklerini ağızlarından düşürmeyen kimilerinin iş uygulamaya gelince ortalıkta görünmemelerini büyük bir samimiyetsizlik olarak görüyoruz. Bu ifadelerimizden rahatsız olanlar olabileceğini biliyoruz ancak ne yapalım ki gerçek bu. Önümüzdeki dönemde bu tür bilimsel toplantıların daha da artmasını dileyerek gelecek ay görüşmek üzere diyorum.

Makalede Geçen Kısaltmalar:

G.Ü. - Gazi Üniversitesi

H.Ü. - Hacettepe Üniversitesi

A.Ü. - Ankara Üniversitesi

DTCF - Dil Tarih ve Coğrafya Fakültesi